

پژوهشکده
اقتصادی
وزارت امور اقتصادی و دارایی

به‌الطیْم

گزارش عملکرد اقتصاد ایران

نماه تحت سال ۱۳۹۷

تاریخ انتشار

دی ماه ۱۳۹۷

گزارش حاضر نتیجه مطالعات پژوهشگران و کارشناسان پژوهشکده امور اقتصادی بوده و لزوماً نظرات وزارت امور اقتصادی و دارایی را منعکس نمی‌کند.

فهرست

۱	خلاصه مدیریتی
۱-۱	مقدمه
۲-۱	بخش واقعی اقتصاد
۲-۱-۱	تولید ناخالص داخلی و رشد اقتصادی
۲-۲	بازار کار
۲-۳	تولید کارگاه‌های بزرگ صنعتی
۳-۱	تورم
۳-۱-۱	نرخ تورم مصرف‌کننده
۳-۲	نرخ تورم تولیدکننده
۴-۱	تجارت خارجی
۵-۱	خصوصی‌سازی
۶-۱	پولی و بانکی
۷-۱	بازار سرمایه
۸-۱	سایر بازارها
۸-۱-۱	مسکن
۸-۲	بازار ارز
۸-۳	بازار طلا و سکه
۸-۳-۱	طلا

۱۹..... ۸-۳-۲ سکه

۲۰..... ۹-جمع بندی

۲۳..... ۱۱-چشم انداز اقتصاد ایران

۲۴..... منابع

خلاصه مدیریتی

- پائیز ۱۳۹۷ یکی از مهم‌ترین فصل‌های سال‌های اخیر اقتصاد ایران بود. در میانه این فصل تحریم‌های اقتصادی و مالی بازگشتند و اقتصاد ایران دوباره با محدودیت‌های حاصل از تحریم مواجه شد. در واقع پاییز امسال دروازه ورود ایران به دوره جدیدی از حیات خود بود که باید در شرایط تحریم به رشد و توسعه خود ادامه دهد. احتمال بروز تأثیرات کوتاه‌مدت تحریم‌ها نیز وجود داشت و کنترل این آثار در زمان آغاز تحریم‌ها موضوع بااهمیتی در پاییز بود.
- همچنین نیمه نخست امسال، همراه با بی‌ثباتی بازارهای مختلف بود و افزایش نرخ ارز سبب صعودی شدن روند تورم شد. برخی از شاخص‌های اقتصادی هشدارهایی پیرامون افزایش تورم و کاهش رشد اقتصادی و دور شدن اقتصاد ایران از ثبات می‌دادند. کنترل این شرایط و متوقف کردن عوامل بی‌ثبات‌ساز اقتصادی نیز موضوع بااهمیت دوم در پاییز بود. لذا در این شرایط بررسی دقیق و به‌هنگام تغییرات شاخص‌های کلان اقتصادی از اهمیت بسیار بالایی برخوردار است.
- بر اساس اطلاعات مرکز آمار ایران، رشد اقتصادی ایران در تابستان ۱۳۹۷ با نفت ۱,۱- و بدون نفت ۱,۶- بوده است. در فصل دوم سال به جز بخش خدمات که رشد ۱,۲ درصد داشته است، سایر بخش‌ها رشدهای منفی را تجربه کرده‌اند (بخش صنعت ۲,۸- و بخش کشاورزی ۳,۶-). بر اساس این گزارش نرخ رشد اقتصادی شش ماه نخست سال نیز با نفت ۰,۴ درصد و بدون نفت ۰,۳ درصد بوده است.
- بر اساس اطلاعات مرکز آمار ایران نرخ بیکاری پاییز ۱۳۹۷ در مقایسه با پاییز ۱۳۹۶، هیچگونه تغییری نداشته و ۱۱,۷ درصد بوده است. نرخ مشارکت اقتصادی نیز با رشد ۰,۶ واحد درصدی به ۴۰,۵ درصد رسیده است.
- بر اساس اطلاعات بانک مرکزی ج.ا.ایران، شاخص کل تولید کارگاه‌های بزرگ صنعتی در سه ماه نخست امسال بر اساس سال پایه ۱۳۹۵ به عدد ۹۶,۳ رسیده است که نسبت به فصل مشابه سال قبل ۰,۵ درصد کاهش داشته است.
- بر اساس اطلاعات مرکز آمار ایران نرخ تورم نقطه به نقطه مصرف‌کننده و در ادامه نرخ تورم سالانه در نه ماه نخست سال، روند صعودی شدیدی داشته‌اند. به طوری که تورم سالانه مصرف‌کننده در آذر ماه به ۱۸ درصد رسیده است. اما خوشبختانه بر اساس گزارش مرکز آمار روند افزایشی تورم ماهانه از آبان ماه متوقف شده است و این نرخ که با سرعت زیادی در حال افزایش بود دوباره کاهشی شده است.

- بر اساس اطلاعات بانک مرکزی ج.ا.ایران، شاخص قیمت تولیدکننده در نه ماه نخست سال ۱۳۹۷ روند صعودی شتابانی داشته، به طوری که نرخ تورم سالیانه (دوازده ماه منتهی به آذر) به ۳۰,۶ درصد رسیده است. اما افزایش تورم ماهانه تولیدکننده از آبان ماه کاهش یافته و در آذر ماه تورم ماهانه ۴,۵- شده است.
- به گزارش گمرک ج.ا.ایران، در نه ماه ابتدای امسال ۸۱,۶ میلیون تن کالا (بدون احتساب میعانات گازی) به ارزش ۳۰,۵ میلیارد دلار از مبادی رسمی کشور صادر شده و در همین دوره ۲۳,۸ میلیون تن کالا به ارزش ۳۲,۶ میلیارد دلار به کشور وارد شده است. بررسی‌ها نشان می‌دهد حجم صادرات و واردات (وزن) در نه ماه نخست سال نسبت به مدت زمان مشابه سال قبل به ترتیب ۱۸ درصد افزایش و ۱۳ درصد کاهش یافته است. ارزش دلاری صادرات و واردات نیز در نه ماه نخست سال به ترتیب ۱۵ درصد افزایش و ۴۱ درصد کاهش داشته است.
- براساس گزارش سازمان خصوصی‌سازی، در نه ماه اول امسال ۲۲,۲ هزار میلیارد ریال خصوصی‌سازی انجام شده است. این میزان واگذاری از کل واگذاری‌های سال ۱۳۹۶ که معادل ۱۹,۱ هزار میلیارد ریال بوده بیشتر است. تمام آنچه واگذار شده نیز، به صورت فروش سهام یا دارایی به عموم متقاضیان بوده و بابت رد دیون و سهام عدالت دارایی واگذار نشده است.
- به گزارش بانک مرکزی ج.ا.ایران، نقدینگی در مهرماه ۱۳۹۷ با رشد ۲۰,۷ درصدی نسبت به مهر ۱۳۹۶ و رشد ۱۰,۷ درصدی نسبت به اسفند ۱۳۹۶ به ۱۶,۹۳۸ هزار میلیارد ریال رسیده است. دارایی‌های خارجی نظام بانکی نیز به ۸,۳۰۳ هزار میلیارد ریال و بدهی بخش دولتی به نظام بانکی به ۲,۹۷۰ هزار میلیارد ریال رسیده است.
- به گزارش بانک مرکزی ج.ا.ایران، در پایان مهرماه ۱۳۹۷، مانده تسهیلات (جاری و غیرجاری) بانک‌ها و مؤسسات اعتباری به ۱۳,۸۵۴ هزار میلیارد ریال رسیده که نسبت به سال قبل ۲۷,۹ درصد افزایش داشته است. مانده سپرده‌های بانک‌ها و مؤسسات اعتباری نیز نسبت به یک سال قبل ۲۸,۲ درصد افزایش یافته و به ۱۸,۳۶۹ هزار میلیارد ریال رسیده است.
- براساس داده‌های بورس اوراق بهادار تهران، شاخص کل بورس اوراق بهادار تهران، پس از پشت سر گذاشتن رشد بالا در نیمه نخست سال، پائیز پرنوسانی داشت. شاخص کل پس از ثبت رکورد ۱۸۹ هزار واحدی در مهرماه، در آبان ماه به ۱۷۵,۷۱۳ واحد رسید. با این حال با توجه به رشد بالای بورس در هفت ماهه نخست سال، رشد بورس در نه ماه اول سال همچنان مناسب و قابل توجه است.

بطوریکه شاخص کل در آذر ۱۳۹۷ نسبت به ابتدای سال رشد ۶۲ درصدی را تجربه کرده و نسبت به آذر ماه سال ۱۳۹۶ رشدی معادل ۶۳,۴ درصدی داشته است.

- به گزارش بانک مرکزی ج.ا.ایران، در نه ماه اول سال، افزایش قیمت مسکن با کاهش تعداد معاملات همراه بوده است و این شرایط در پائیز ۱۳۹۷ تشدید شده است. به طوری که تعداد معاملات آپارتمان مسکونی در شهر تهران در آذر ماه ۱۳۹۷ با کاهش ۶۱,۷ درصدی نسبت به ماه مشابه سال قبل و میانگین قیمت هر مترمربع زیربنای مسکونی با رشد ۹۱,۸ درصدی نسبت به سال قبل مواجه شد.
- به گزارش بانک مرکزی ج.ا.ایران، افزایش قیمت سکه که از ابتدای سال آغاز شده بود میانگین قیمت سکه طرح جدید در مهر ماه را به ۴۵,۳۸۰ هزار ریال رساند. اما در آبان ماه قیمت‌ها رو به کاهش نهاد بطوریکه با افت ۳,۲ درصدی به ۴۳,۸۹۰ هزار ریال رسید
- به گزارش بانک مرکزی و سامانه نیما، نرخ ارز در پائیز روند پرنوسانی داشته است. بطوریکه بعد از ادامه روند صعودی در مهرماه در آبان ماه قیمت‌ها رو به کاهش نهاد و در آذر ماه روند باثباتی را پشت سر گذاشت. بر این اساس نرخ یورو در سامانه نیما در آذرماه به ۹۴,۱۰۰ ریال رسید.

جدول ۱. وضعیت اقتصاد ایران در سال ۱۳۹۷

شاخص	نرخ / مبلغ	مقطع زمانی	وضعیت کلی
رشد اقتصادی (درصد)	-۱,۱	تابستان ۱۳۹۷	کاهش ۶,۳ واحد درصدی نسبت مشابه سال قبل
نرخ بیکاری (درصد)	۱۱,۷	پاییز ۱۳۹۷	بدون تغییر نسبت به مشابه سال قبل
نرخ تورم مصرف‌کننده (درصد)	۱۸	دوازده ماهه منتهی آذر ماه ۱۳۹۷	تورم نقطه به نقطه ۳۷,۴ درصد
نرخ تورم تولیدکننده (درصد)	۳۰,۶	دوازده ماهه منتهی به آذر ماه ۱۳۹۷	تورم نقطه به نقطه ۵۳,۹ درصد
صادرات (میلیارد دلار)	۳۰,۵	نه ماهه ابتدای سال ۱۳۹۷	۱۵ درصد افزایش نسبت به مشابه سال قبل
واردات (میلیارد دلار)	۳۲,۶	نه ماهه ابتدای سال ۱۳۹۷	۴۱ درصد کاهش نسبت به مشابه سال قبل
خصوصی سازی (هزار میلیارد ریال)	۲۲,۲	۹ ماه اول سال ۱۳۹۷	بیش از کل سال ۱۳۹۶
تقدینگی (هزار میلیارد ریال)	۱۶,۹۳۸	پایان مهر ماه سال ۱۳۹۷	رشد ۲۰,۷ درصدی نسبت به مهر سال قبل

مانده تسهیلات نظام بانکی (هزار میلیارد ریال)	۱۳۸۵۴	پایان مهر ماه سال ۱۳۹۷	۲۷,۹ درصد رشد نسبت به سال قبل
مانده سپرده نظام بانکی (هزار میلیارد ریال)	۱۸۳۶۹	پایان مهر ماه سال ۱۳۹۷	۲۸,۲ درصد رشد نسبت به سال قبل
شاخص کل بورس (بدون واحد)	۱۵۶۰۳۸	آذر ماه ۱۳۹۷	رشد ۶۲ درصدی نسبت به ابتدای سال
سکه طرح جدید (میلیون ریال)	۴,۳۹	آبان ماه ۱۳۹۷	رشد ۱۷۹ درصدی نسبت به ابتدای سال
قیمت یورو-نیما (ریال)	۹۴۱۰۰	آذر ماه ۱۳۹۷	رشد ۲,۴ درصدی نسبت به ماه قبل
شاخص تولید کارگاه‌های بزرگ صنعتی (بدون واحد)	۹۶,۳	بهار ۱۳۹۷	کاهش ۰,۵ درصدی نسبت به مشابه سال قبل

منبع: بانک مرکزی ج.ا.ایران، مرکز آمار ایران، گمرک ج.ا.ایران، سازمان خصوصی‌سازی، بورس اوراق بهادار تهران

دستیابی به رشد اقتصادی بالا و پایدار، یکی از دغدغه‌های اصلی دولت‌ها و سیاستگذاران اقتصادی است که در شرایط بروز شوک‌های درون‌زا و برون‌زا اهمیت دوچندانی پیدا می‌کند. در این راستا پژوهشکده امور اقتصادی به پیش‌بینی رشد اقتصادی سال ۱۳۹۷ با توجه به متغیرهای پیشرو و لحاظ سناریوهای مختلف نرخ ارز، قیمت نفت و میزان صادرات نفت پرداخته است. نتایج بدست آمده نشان می‌دهد که رشد اقتصادی سال ۱۳۹۷ با لحاظ نرخ رشد ۰,۴ درصدی شش ماهه اول سال (اعلام شده توسط مرکز آمار ایران) می‌تواند در بازه ۱,۱- تا ۲,۵- درصد نوسان داشته باشد. همچنین پژوهشکده امور اقتصادی به پیش‌بینی نرخ تورم سال ۱۳۹۷ بر اساس سناریوهای فوق پرداخته و نرخ تورم سال ۱۳۹۷ را در بازه ۲۴,۴ تا ۲۷,۸ درصد پیش‌بینی کرده است.

این در حالی است که بانک جهانی رشد اقتصادی و نرخ تورم ایران را برای سال ۲۰۱۹-۲۰۱۸ حدود ۱,۶- درصد و ۲۳,۸ درصد و صندوق بین‌المللی پول حدود ۱,۵- درصد و ۲۹,۶ درصد پیش‌بینی کرده است. همچنین مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی ایران نیز در دو سناریو مختلف رشد اقتصادی سال ۱۳۹۸ را پیش‌بینی کرده است که در خوش‌بینانه‌ترین حالت (سناریو اول) ۴,۵- درصد و در بدبینانه‌ترین حالت (سناریو دوم) ۵,۵- درصد خواهد بود. رشد اقتصادی امسال نیز در سناریو خوش‌بینانه ۲,۶- و در سناریو بدبینانه ۵,۵- می‌باشد

۱- مقدمه

پائیز ۱۳۹۷ یکی از مهم‌ترین فصل‌های سال‌های اخیر اقتصاد ایران بود. در میانه این فصل تحریم‌های ظالمانه اقتصادی و مالی بازگشتند و اقتصاد ایران دوباره با محدودیت‌های حاصل از تحریم مواجه شد. در واقع پاییز امسال دروازه ورود ایران به دوره جدیدی از حیات خود بود که باید در شرایط تحریم به رشد و توسعه خود ادامه دهد. احتمال بروز تاثیرات کوتاه‌مدت تحریم‌ها نیز وجود داشت و کنترل این آثار در زمان آغاز تحریم‌ها موضوع با اهمیتی در پاییز بود.

همچنین نیمه نخست امسال، همراه با بی‌ثباتی بازارهای مختلف بود و افزایش نرخ ارز سبب صعودی شدن روند تورم شد. برخی از شاخص‌های اقتصادی هشدارهایی پیرامون افزایش تورم و کاهش رشد اقتصادی و دور شدن اقتصاد ایران از ثبات می‌دادند. کنترل این شرایط و متوقف کردن عوامل بی‌ثبات‌ساز اقتصادی نیز موضوع بااهمیت دوم در پاییز بود.

درواقع پائیز امسال هم از حیث مقابله با تحریم‌ها و خنثی‌سازی اثر آنها و هم از حیث ایجاد ثبات کنترل شرایط پیش آمده در نیمه نخست سال بسیار بااهمیت بود. در این شرایط بررسی دقیق و به‌هنگام تغییرات شاخص‌های کلان اقتصادی از اهمیت بسیار بالایی برخوردار است.

این بررسی از یک‌سو می‌تواند به تحلیل شرایط فعلی و تاثیرات کوتاه‌مدت تحریم‌ها کمک کند و از سوی دیگر ابزاری برای پیش‌بینی وضعیت آتی اقتصاد ایران و انجام برنامه‌ریزی‌های لازم باشد. بر این اساس تلاش شده است در این گزارش به بررسی تحولات اقتصاد ایران در نه ماه نخست سال ۱۳۹۷ پرداخته شود.

پیش از مطالعه گزارش، توجه به این نکته حائز اهمیت است که آمارهای مورد استفاده در این گزارش، مستخرج از جدیدترین گزارش‌های رسمی بانک مرکزی، مرکز آمار ایران، صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی بوده و این گزارش صرفاً جنبه اطلاع‌رسانی دارد. این گزارش در ۹ قسمت ارائه خواهد شد. قسمت اول مربوط به بخش واقعی اقتصاد ایران بوده و در قسمت‌های بعدی به بررسی نرخ تورم و قیمت‌ها، تجارت خارجی، عملکرد دولت، بخش پولی و بانکی، بازار سرمایه، سایر بازارها و درنهایت به جمع‌بندی و چشم انداز اقتصاد ایران پرداخته خواهد شد.

۲- بخش واقعی اقتصاد

۲-۱- تولید ناخالص داخلی و رشد اقتصادی

بر اساس داده‌های مرکز آمار ایران، تولید محصول ناخالص داخلی به قیمت ثابت سال ۱۳۹۰ در شش ماهه اول سال ۱۳۹۷ به رقم ۳۷۳۸ هزار میلیارد ریال با نفت و ۲۸۹۹ هزار میلیارد ریال بدون احتساب نفت رسید. در حالیکه رقم مذکور در مدت مشابه سال قبل با نفت ۳،۷۲۴،۶۲۱ میلیارد ریال و بدون نفت ۲،۸۹۱،۸۷۹ میلیارد ریال بوده که نشان از رشد ۰،۴ درصدی محصول ناخالص داخلی با نفت و ۰،۳ درصدی محصول ناخالص داخلی بدون نفت در شش ماهه اول سال ۱۳۹۷ دارد.

اطلاعات مرکز آمار ایران نشان می‌دهد تولید محصول ناخالص داخلی در فصل تابستان ۱۹۰۵ هزار میلیارد ریال با نفت و ۱۴۸۳ هزار میلیارد ریال بدون احتساب نفت بوده است. بر این اساس رشد اقتصادی فصل تابستان با نفت ۱،۱- و بدون نفت ۱،۶- بوده است در فصل دوم سال به جز بخش خدمات که رشد ۱،۲ درصد داشته است سایر بخش‌ها رشدهای منفی را تجربه کرده‌اند. بطوریکه رشد اقتصادی بخش صنعت ۲،۸- و بخش کشاورزی ۳،۶- بوده است.

جدول ۲. آخرین وضعیت رشد اقتصادی ایران

منبع	نرخ	مقطع زمانی
مرکز آمار ایران	-۱،۱	تابستان ۱۳۹۷
مرکز آمار ایران	۱،۸	بهار ۱۳۹۷
بانک مرکزی	۱،۸	بهار ۱۳۹۷

براساس اطلاعات منتشر شده از سوی بانک مرکزی، تولید ناخالص داخلی کشور به قیمت ثابت سال ۱۳۹۰ از ۱,۶۴۸ هزار میلیارد ریال در سه ماهه اول سال ۱۳۹۶ به ۱,۶۷۷ هزار میلیارد ریال در سه ماهه اول سال ۱۳۹۷ افزایش یافته و رشد اقتصادی کشور در بهار سال ۱۳۹۷ معادل ۱,۸ درصد بوده است. این در حالی است که بانک مرکزی رشد اقتصادی بدون نفت بهار سال ۱۳۹۷ را ۱,۷ درصد اعلام کرده است. براساس این اطلاعات، در سه ماهه اول سال ۱۳۹۷، رشد ارزش افزوده گروه‌های کشاورزی، نفت، صنعت و خدمات به ترتیب ۰,۳ درصد، ۵,۲ درصد، ۰,۵- درصد و ۱,۱ درصد بوده است.

رشد اقتصادی ایران در نه ماه نخست امسال وضعیت مناسبی نداشته است. بطوریکه رشد تابستان منفی و رشد بهار فاصله زیادی با هدف‌گذاری متوسط رشد در برنامه ششم توسعه (رشد ۸ درصدی) دارد. پیش‌بینی نهادهای بین‌المللی نیز حاکی از استمرار کاهش رشد اقتصادی ایران در ادامه سال و منفی شدن رشد اقتصادی کل سال ۱۳۹۷ دارد.^۱

۲-۲- بازار کار

بر اساس اطلاعات مرکز آمار ایران، نرخ مشارکت اقتصادی جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر کشور در پایان پائیز سال ۱۳۹۷ معادل ۴۰,۵ درصد بوده و نرخ بیکاری جمعیت ۱۰ سال و بیشتر نیز ۱۱,۷ درصد بوده است. جمعیت شاغلین ۱۰ ساله و بیشتر در این فصل ۲۳ میلیون و ۹۲۲ هزار نفر بوده که نسبت به فصل مشابه سال قبل ۶۰۸ هزار نفر افزایش داشته است. در پائیز ۱۳۹۷، بخش خدمات با ۴۹,۹ درصد، بخش صنعت با ۳۲,۹ درصد و بخش کشاورزی با ۱۷,۲ درصد به ترتیب بیش‌ترین سهم را از اشتغال داشته‌اند.

جدول ۳. آخرین وضعیت بازار کار در ایران

مقطع زمانی	تغییر نسبت به فصل مشابه سال قبل	نرخ	
پائیز ۱۳۹۷	٪۰	۱۱,۷	نرخ بیکاری
پائیز ۱۳۹۷	٪۰,۶	٪۴۰,۵	نرخ مشارکت اقتصادی

منبع: مرکز آمار ایران

^۱ اطلاعات مربوط به رشد اقتصادی برای بهار و تابستان سال ۱۳۹۷ در دسترس بود.

نرخ مشارکت اقتصادی در پائیز ۱۳۹۷ نسبت به فصل مشابه سال گذشته (پائیز ۱۳۹۶) ۰,۶ واحد درصد افزایش یافته است. همچنین نرخ بیکاری پائیز ۱۳۹۷ در مقایسه با فصل مشابه سال گذشته (پائیز ۱۳۹۶)، تغییری نداشته است (جدول شماره ۳).

گزارش نهادهای بین‌المللی نیز حاکی از افزایش نرخ بیکاری در کوتاه‌مدت دارد. پیش‌بینی صندوق بین‌المللی پول نشان می‌دهد در پی کاهش رشد اقتصادی ایران، نرخ بیکاری از ۱۱,۸ درصد در سال ۲۰۱۷ به ۱۲,۸ درصد در سال ۲۰۱۸ و ۱۴,۲ درصد در سال ۲۰۱۹ افزایش خواهد یافت. همچنین در گزارش جدید بانک جهانی برآوردی از نرخ بیکاری اعلام نشده اما پیش‌بینی رشد اقتصادی منفی در سال ۲۰۱۸ و ۲۰۱۹ میلادی می‌تواند منجر به افزایش بیکاری در این سال‌ها باشد. بنابراین، روند صعودی نرخ مشارکت که از سال ۱۳۹۳ شروع شده بود، در سال جاری همچنان ادامه پیدا کرده است. افزایش نرخ مشارکت اقتصادی در کنار کاهش رشد اقتصادی و کوچک‌تر شدن حجم کل اقتصاد می‌تواند منجر به افزایش نرخ بیکاری در ادامه سال و سال آتی شود.

۲-۳- تولید کارگاه‌های بزرگ صنعتی

شاخص تولید کارگاه‌های بزرگ صنعتی یکی از شاخص‌های مهم بخش صنعت کشور است که به صورت فصلی توسط بانک مرکزی محاسبه و منتشر می‌شود. این شاخص نشان دهنده وضعیت تولید در کارگاه‌هایی با بیش از صد کارکن است و وضعیت تولیدکنندگان بزرگ کشور را در بخش‌های مختلف نشان می‌دهد.

براساس جدیدترین گزارش بانک مرکزی، شاخص کل تولید کارگاه‌های بزرگ صنعتی در سه ماه اول امسال بر اساس سال پایه ۱۳۹۵ به عدد ۹۶,۳ رسیده است که نسبت به فصل مشابه سال قبل ۰,۵ درصد کاهش داشته است. بر این اساس در بهار سال ۱۳۹۷ نسبت به بهار سال ۱۳۹۶ شاخص تولید ۱۱ گروه صنعتی افزایش و شاخص تولید ۱۳ گروه صنعتی با کاهش مواجه شده است.

در سه ماه اول امسال، گروه تولید محصولات توتون و تنباکو (سیگار) با افزایش ۲۲,۸ درصدی بیشترین افزایش را در گروه‌های مختلف صنعتی داشته است. همچنین گروه تعمیر و نصب ماشین‌آلات و تجهیزات با ۲۵,۳ درصد کاهش بیشترین رشد منفی را در بهار امسال تجربه کرده است.^۱

۳- تورم

۳-۱- نرخ تورم مصرف‌کننده

گزارش مرکز آمار ایران نشان می‌دهد که در آذر ماه ۱۳۹۷ شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی (سال پایه ۱۳۹۵) با رشد ۳۷,۴ درصدی نسبت به آذر ماه سال قبل به عدد ۱۵۱,۷ رسیده است. بر این اساس نرخ تورم در دوازده ماه منتهی به آذر ماه ۱۳۹۷ نسبت به دوازده ماه منتهی به آذر ماه ۱۳۹۶ معادل ۱۸ درصد بوده است. بنابراین در پایان نه ماه نخست امسال نرخ تورم ماهانه مصرف‌کننده ۲,۶ درصد، تورم نقطه به نقطه ۳۷,۴ درصد و تورم سالیانه ۱۸ درصد بوده است. (جدول شماره ۴).

جدول ۴. آخرین وضعیت نرخ تورم سالانه مصرف‌کننده

مقطع زمانی	نرخ (درصد)	مرجع
آذر ۱۳۹۷	۱۸	مرکز آمار ایران
پیش‌بینی ۲۰۱۸	۲۹,۶	صندوق بین‌المللی پول
پیش‌بینی ۲۰۱۸	۲۳,۸	بانک جهانی

همان‌طور که از آمارهای فوق مشاهده می‌شود نرخ تورم نقطه به نقطه و سالیانه روند صعودی خود را که از ابتدای سال آغاز کرده بودند ادامه داده‌اند. افزایش نرخ ارز در نیمه اول سال جاری به تشدید این موضوع کمک قابل توجهی کرده است و تورم را در آستانه ثبت رکوردهای جدید قرار داده است. اما خوشبختانه بر اساس گزارش مرکز آمار روند افزایشی تورم ماهانه از آبان ماه متوقف شده است و این نرخ که با سرعت زیادی در حال افزایش بود دوباره کاهشی شده است

^۱ اطلاعات مربوط به تولید کارگاه‌های بزرگ صنعتی تا پایان فصل بهار سال ۱۳۹۷ در دسترس بود.

۳-۲- نرخ تورم تولیدکننده

شاخص قیمت تولیدکننده که یک شاخص پیش‌نگر به شمار می‌رود از ابتدای سال ۱۳۹۷ روند صعودی شدیدی به خود گرفته است. بر اساس گزارش مرکز آمار ایران شاخص قیمت تولیدکننده در تابستان سال ۱۳۹۷ با رشد ۱۵ درصدی نسبت به فصل قبل (بهار ۱۳۹۷) و رشد ۳۹,۷ درصدی نسبت به فصل مشابه سال قبل (تابستان ۱۳۹۷) به عدد ۳۱۹,۷ رسیده است. بر این اساس نرخ تورم سالیانه تولیدکننده در پایان تابستان (دوازده ماه منتهی به شهریور ۱۳۹۷) نسبت به دوازده ماه منتهی به شهریور (۱۳۹۶) به ۲۴,۲ درصد رسیده است این درحالی است که نرخ تورم سالیانه تولیدکننده در پایان بهار ۱۳۹۷ معادل ۱۶,۸ درصد بوده است (جدول شماره ۵).

جدول ۵. آخرین وضعیت نرخ تورم سالانه تولیدکننده

مقطع زمانی	نرخ	مرجع
تابستان ۱۳۹۷	٪۲۴,۲	مرکز آمار ایران
آذر ۱۳۹۷	٪۳۰,۶	بانک مرکزی

بر اساس گزارش بانک مرکزی در آذر ۱۳۹۷ با کاهش ۴,۵ درصدی نسبت به ماه قبل و رشد ۵۳,۹ درصدی نسبت به آذر ماه ۱۳۹۶ به عدد ۱۷۳,۹ رسید. در واقع در نه ماه اول سال جاری شاخص کل قیمت تولیدکننده ۳۶,۷ درصد نسبت به نه ماه اول سال قبل افزایش داشته است. بر این اساس نرخ تورم سالیانه تولیدکننده در پایان آذر (دوازده ماهه منتهی به آذر ۱۳۹۷) نسبت به دوازده ماه منتهی به آذر (۱۳۹۶) به ۳۰,۶ درصد رسیده است.

پیرو افزایش شدید نرخ ارز در نیمه نخست سال و با توجه به سهم بالای مواد اولیه و واسطه‌ای از کل واردات کشور، شاخص قیمت تولیدکننده در حال رکوردشکنی است. بطوریکه در آبان ماه ۱۳۹۷ تورم نقطه به نقطه تولیدکننده به رقم ۶۳,۳ رسیده است. با توجه به ماهیت نرخ تورم تولیدکننده، با یک وقفه زمانی این تورم بر تورم مصرف‌کننده نیز تأثیر می‌گذارد. اما شاخص قیمت تولیدکننده در آذر ماه حاکی نکته مثبتی نیز می‌باشد. تورم ماهانه تولیدکننده پس از چند ماه پیاپی افزایش، روند نزولی به خود گرفته است.

تورم ماهانه تولیدکننده که از ابتدای سال صعودی شده بود در مردادماه به ۶,۳ درصد و در شهریورماه به ۹,۴ درصد رسید. در نخستین ماه پاییز نیز این روند ادامه پیدا کرد و تورم ماهانه تولیدکننده با افزایش شدیدی به ۱۱,۵ درصد رسید. اما خوشبختانه در آبان ماه نه تنها روند صعودی تورم ماهانه تولیدکننده متوقف شده است بلکه با یک افت شدید به ۴,۵- درصد در آذرماه رسیده است. این امر می‌تواند امیدبخش کند شدن روند افزایشی تورم مصرف‌کننده در ماه‌های آتی نیز باشد.

۴- تجارت خارجی

بر اساس آمار منتشر شده از سوی گمرک ج.ا.ایران، در نه ماه ابتدای امسال ۸۱,۶ میلیون تن کالا (بدون احتساب میعانات گازی) به ارزش ۳۰,۵ میلیارد دلار از مبادی رسمی کشور صادر شده و در همین دوره ۲۳,۸ میلیون تن کالا به ارزش ۳۲,۶ میلیارد دلار به کشور وارد شده است. قابل ملاحظه است که ارزش هر تن واردات کشور در این دوره زمانی به‌طور متوسط ۱,۳۶۶ دلار بوده حال آنکه ارزش هر تن صادرات کشور به‌طور متوسط ۳۷۴ دلار بوده است (جدول شماره ۶).

جدول ۶، وضعیت تجارت خارجی ایران در نه ماه نخست سال

موضوع	حجم کل (میلیون تن)	ارزش کل (میلیارد دلار)	ارزش هر تن (دلار)
صادرات	۸۱,۶	۳۰,۵	۳۷۴
واردات	۲۳,۸	۳۲,۶	۱,۳۶۶

منبع: گمرک ج.ا.ایران

با توجه به افزایش نرخ ارز در سال جاری و تاثیر مستقیم آن بر تجارت خارجی و همچنین بازگشت تحریم‌های مالی و تجاری، بررسی روند تجارت خارجی از اهمیت بالایی برخوردار است. لذا علاوه بر بررسی آمار و ارقام تجارت خارجی، باید روند تغییرات آن را نیز در نظر گرفت. بررسی‌ها نشان می‌دهد حجم صادرات و واردات (وزن) در نه ماه نخست سال نسبت به مدت زمان مشابه سال قبل به ترتیب ۱۸ درصد افزایش و ۱۳ درصد کاهش یافته است. ارزش دلاری صادرات و واردات نیز در نه ماه نخست سال

به ترتیب ۱۵ درصد افزایش و ۴۱ درصد کاهش داشته است. شایان ذکر است در آذر ماه نسبت به یک سال قبل ارزش دلاری صادرات و واردات کاهش شدیدی را تجربه کرده‌اند. (جدول شماره ۷).

جدول ۷ روند تغییرات تجارت خارجی ایران

آذر ماه ۹۷ نسبت به آذر ماه ۹۶	۹ ماه نخست سال ۹۷ نسبت به مدت مشابه سال قبل	
٪۴۸	٪۱۸	حجم کل صادرات (وزنی)
-٪۴۱	٪۱۵	ارزش کل صادرات (دلاری)
-٪۱۹	-٪۱۳	حجم کل واردات (وزنی)
-٪۳۰	-٪۴۱	ارزش کل واردات (دلاری)

منبع: محاسبات تحقیق

۵- خصوصی سازی

از سال ۱۳۸۰ تا پایان آذر ماه سال ۱۳۹۷، معادل ۱۴۷۵ هزار میلیارد ریال انواع واگذاری توسط سازمان خصوصی سازی انجام شده است که از این مجموع ۲۲,۲ هزار میلیارد ریال، در نه ماه اول سال ۱۳۹۷ انجام شده است. این میزان واگذاری از کل واگذاری‌های سال ۱۳۹۶ که معادل ۱۹,۱ هزار میلیارد ریال بوده بیشتر است.

جدول ۸. وضعیت خصوصی سازی در نه ماه نخست سال ۱۳۹۷

تغییر نسبت به تحقق اهداف سال ۱۳۹۶	درصد تحقق اهداف بودجه	کل واگذاری نه ماه نخست
-٪۹,۲	٪۵۶,۸	۲۲,۲ هزار میلیارد ریال

منبع: سازمان خصوصی سازی ج.ا.ایران

در کل دوره ۱۷ ساله ۵۲,۱ درصد از واگذاری‌ها در قالب فروش سهام یا دارایی‌ها به عموم متقاضیان، ۲۱,۴ درصد در قالب واگذاری سهام یا دارایی به شیوه انتقال مستقیم به اشخاص حقیقی و حقوقی طلبکار از دولت و ۱۸,۱ درصد در قالب سهام عدالت بوده است. این در حالی است که در نه ماه نخست سال ۱۳۹۷

تمام آنچه واگذار شده، به صورت فروش سهام یا دارایی به عموم متقاضیان بوده و بابت رد دیون و سهام عدالت دارایی واگذار نشده است.

لازم به ذکر است ۵۶٫۸ درصد اهداف واریزی به خزانه از طریق خصوصی سازی که در قانون بودجه کشور برای نه دوازدهم سال ۱۳۹۷ تصویب شده در این بازه زمانی محقق شده است، در حالی که این نسبت برای سال ۱۳۹۶، ۶۶ درصد و برای کل دوره (۹۷-۱۳۸۰) ۷۰ درصد بوده است. بنابراین درصد تحقق اهداف بودجه در نه ماه نخست امسال نسبت به سال گذشته ۹٫۲ درصد و نسبت به میانگین تمام دوره ۱۳٫۲ درصد کاهش یافته است.

۶- پولی و بانکی

بر اساس آخرین اطلاعات منتشر شده از سوی بانک مرکزی جمهوری اسلامی، حجم نقدینگی کشور در پایان مهرماه سال ۱۳۹۷ به ۱۶٫۹۳۸ هزار میلیارد ریال رسیده است. این رقم ۲۰٫۷ درصد بیشتر از میزان نقدینگی در پایان مهرماه ۱۳۹۶ و ۱۰٫۷ درصد بیشتر از میزان نقدینگی کشور در پایان سال ۱۳۹۶ می باشد. این در حالی است که رشد نقدینگی در مهرماه ۱۳۹۶ نسبت به مهرماه ۱۳۹۵ برابر با ۲۳٫۳ درصد و رشد آن نسب به اسفند ۱۳۹۵ برابر با ۱۱٫۹ درصد بوده است. بنابراین رشد نقدینگی در هفت ماه نخست سال ۱۳۹۷ کندتر از سال ۱۳۹۶ شده است.

در پایان مهرماه سال جاری، دارایی های خارجی نظام بانکی با ۱۳٫۴ درصد افزایش نسبت به ابتدای سال بالغ بر ۸٫۳۰۳ هزار میلیارد ریال بوده است. همچنین بدهی بخش دولتی به نظام بانکی از ۲٫۵۸۶ هزار میلیارد ریال در پایان سال ۱۳۹۶ با ۱۴٫۸ درصد رشد به ۲٫۹۷۰ هزار میلیارد ریال در پایان مهرماه ۱۳۹۷ رسیده است. در دوره مزبور بدهی دولت ۱۴٫۷ درصد رشد و بدهی شرکت ها و مؤسسات دولتی ۱۵٫۹ درصد رشد داشته است (جدول شماره ۹).

جدول ۹. وضعیت پولی و بانکی در پایان مهرماه سال ۱۳۹۷

موضوع	نقدینگی	دارایی های خارجی	بدهی بخش دولتی به
-------	---------	------------------	-------------------

نظام بانکی	نظام بانکی		
۲,۹۷۰	۸,۳۰۳	۱۶,۹۳۸	حجم کل (هزار میلیارد ریال)
%۲۰,۹	%۳۲,۲	%۲۰,۷	رشد نسبت به سال قبل (درصد)
%۱۴,۸	%۱۳,۴	%۱۰,۷	رشد نسبت به ابتدای سال (درصد)

منبع: بانک مرکزی ج.ا.ایران

در پایان مهرماه ۱۳۹۷، مانده تسهیلات (جاری و غیرجاری) بانکها و مؤسسات اعتباری به ۱۳,۸۵۴ هزار میلیارد ریال رسیده که نسبت به دوره مشابه سال قبل ۲۷,۹ درصد و نسبت به ابتدای سال ۱۰,۱ درصد افزایش داشته است. مانده سپرده‌های بانکها و مؤسسات اعتباری نیز نسبت به ابتدای سال ۱۱,۶ درصد افزایش یافته و به ۱۸,۳۶۹ هزار میلیارد ریال رسیده است. سپرده‌های بانکی نسبت به یک سال قبل ۲۸,۲ درصد رشد داشته است (جدول شماره ۱۰).

جدول ۱۰، وضعیت سپرده‌ها و تسهیلات نظام بانکی در پایان مهرماه سال ۱۳۹۷

سپرده	تسهیلات	موضوع
۱۸,۳۶۹	۱۳,۸۵۴	حجم کل (هزار میلیارد ریال)
%۲۸,۲	%۲۷,۹	رشد نسبت به مهرماه سال ۱۳۹۶ (درصد)
%۱۱,۶	%۱۰,۱	رشد نسبت به ابتدای سال ۱۳۹۷ (درصد)

منبع: بانک مرکزی ج.ا.ایران

به این ترتیب نسبت تسهیلات به سپرده‌ها بعد از کسر سپرده قانونی ۸۴,۱ درصد در پایان مهرماه ۱۳۹۷ می‌باشد که نسبت به مهرماه سال ۱۳۹۶، حدود ۰,۱ واحد درصد افزایش و نسبت به ابتدای سال ۱۳۹۷ حدود ۱,۳ درصد کاهش داشته است.^۱

^۱ - اطلاعات مربوط به سپرده‌ها و تسهیلات نظام بانکی تا پایان مهرماه سال ۱۳۹۷ در دسترس بود.

۷- بازار سرمایه

براساس داده‌های بورس اوراق بهادار تهران، شاخص کل بورس اوراق بهادار تهران، پس از پشت سر گذاشتن رشد بالا در نیمه نخست سال، پائیز پرنوسانی داشت. شاخص کل پس از ثبت رکورد ۱۸۹ هزار واحدی در مهرماه، در آبان ماه به ۱۷۵۷۱۳ واحد رسید. این روند کاهشی در آذر ماه نیز ادامه پیدا کرد بطوریکه میانگین شاخص در آذر ماه با کاهش ۱۱ درصدی نسبت به ماه قبل به عدد ۱۵۶،۰۳۸ واحد رسید. با این حال با توجه به رشد بالای بورس در هفت ماه نخست سال، رشد بورس در نه ماه اول سال همچنان مناسب و قابل توجه است. بطوریکه شاخص کل در آذر ۱۳۹۷ نسبت به ابتدای سال رشد ۶۲ درصدی را تجربه کرده و نسبت به آذر ماه سال ۱۳۹۶ رشدی معادل ۶۳،۴ درصدی داشته است.

جدول ۱۱. آخرین وضعیت بازار سرمایه

موضوع	آذر ماه ۱۳۹۷	رشد نسبت به ماه مشابه سال قبل	رشد نسبت به ابتدای سال ۱۳۹۷
شاخص کل	۱۵۶،۰۳۸ (بدون واحد)	٪۶۳،۴	٪۶۲
ارزش کل معاملات	۱۱۱،۳۲۰ میلیارد ریال	٪۱۱۲،۲	٪ ۱۷،۴

منبع: بورس اوراق بهادار تهران

به دنبال کاهشی شدن روند بازار سرمایه در پائیز، ارزش کل معاملات نیز با افت نسبتاً شدید مواجه شد و به رقم ۱۱۱۳۲۰ هزار میلیارد ریال رسید. علیرغم افت ارزش معاملات در آذر ماه، همچنان ارزش کل معاملات انجام شده نسبت به ابتدای سال و سال گذشته صعودی بوده است. بطوریکه ارزش کل معاملات رشدی ۱۷،۴ درصدی نسبت به ابتدای سال و رشدی ۱۱۲،۲ درصدی نسبت به مشابه سال قبل داشته است (جدول شماره ۱۱).

۸- سایر بازارها

۸-۱- مسکن

براساس داده‌های بانک مرکزی، در نه ماه اول سال، افزایش قیمت‌ها همراه با کاهش تعداد معاملات بوده است. در نه ماه اول سال ۱۳۹۷ میانگین قیمت یک مترمربع بنای واحد مسکونی در شهر تهران ۷۵,۳ میلیون ریال بوده است که رشدی ۶۳,۹ درصدی نسبت به مدت مشابه سال قبل را تجربه کرده است. اما تعداد کل معاملات صورت گرفته در این بازار با کاهش ۲۵,۶ درصدی نسبت به مدت مشابه سال قبل به ۹۷,۹ هزار واحد رسیده است (جدول شماره ۱۲).

جدول ۱۲. وضعیت بازار مسکن در نه ماه نخست سال

موضوع	نه ماه اول سال ۱۳۹۷	رشد نسبت به مشابه سال قبل (درصد)	آذر ۱۳۹۷	رشد نسبت به مشابه سال قبل (درصد)
میانگین قیمت هر مترمربع	۷۵,۳ (میلیون ریال)	۶۳,۹٪	۹۵,۵ (میلیون ریال)	۹۱,۸٪
حجم کل معاملات	۹۷,۹ (واحد)	۲۵,۶٪-	۶۸۰۰ (واحد)	۶۱,۷٪-

منبع: بانک مرکزی ج.ا.ایران

اما در پائیز رکود تورمی بازار مسکن تشدید شده و تعداد معاملات با کاهش شدیدی مواجه شده است. به طوری که تعداد معاملات آپارتمان مسکونی در شهر تهران در آذر ماه ۱۳۹۷ با کاهش ۶۱,۷ درصدی نسبت به ماه مشابه سال قبل و کاهش ۰,۶ درصدی نسبت به ماه قبل به ۶,۸ هزار واحد رسید. کاهش معاملات مسکن همراه با افزایش شدید قیمت مسکن نیز همراه بود به طوری که میانگین قیمت هر مترمربع زیربنای مسکونی با رشد ۹۱,۸ درصدی نسبت به سال قبل و رشد ۴,۱ درصدی نسبت به ماه قبل به ۹۵,۵ میلیون ریال رسید.

به دلیل افزایش قیمت تمام شده مسکن و افزایش هزینه‌های ساخت و همچنین حرکت بخشی از نقدینگی به سمت بازار مسکن در نیمه نخست سال، قیمت‌ها روند افزایشی شدیدی به خود گرفتند. این افزایش قیمت سبب کاهش شدید تقاضا در پائیز شده است. به نظر می‌رسد با استمرار یا تثبیت قیمت مسکن روند کاهش تقاضا در این بازار ادامه پیدا کند و در ماه‌های آتی شاهد رکود تورمی شدیدی در این بازار باشیم.

۸-۲- بازار ارز

بازار ارز که از زمستان سال گذشته متلاطم شده بود نیمه نخست امسال هم صعودی بود و میانگین قیمت دلار با افزایش ۱۷۲ درصدی در شهریور ماه نسبت به ابتدای سال به بیش از ۱۲۶ هزار ریال رسید. روند افزایش نرخ ارز در نخستین ماه پائیز هم ادامه پیدا کرد و میانگین قیمت دلار در این ماه به حدود ۱۴۸ هزار ریال رسید. اما روند افزایشی قیمت دلار در آبان ماه متوقف و با کاهش حدود ۵ درصدی، میانگین قیمتی دلار در آبان ماه به ۱۴۰ هزار ریال رسید. (جدول شماره ۱۳).^۱

جدول ۱۳. وضعیت بازار ارز در هشت ماه نخست سال ۱۳۹۷

موضوع	قیمت در آبان ۱۳۹۷ (ریال)	رشد نسبت به ماه قبل (مهر ۱۳۹۷)	رشد نسبت به ابتدای سال ۱۳۹۷ (درصد)	رشد نسبت به آبان ۱۳۹۶ (درصد)
دلار	۱۴۰,۸۶۰	-۵,۲٪	۲۰,۳٪	۲۴,۵٪

منبع: بانک مرکزی ج.ا.ایران

در پائیز امسال، قیمت یورو در سامانه نیما نیز روندی پرنوسان داشته است. در حالیکه میانگین قیمت یورو در شهریور ماه در سامانه نیما ۹۰۴۴۰ ریال بود با رشد حدود ۶ درصدی به ۹۵۹۱۰ ریال در مهرماه رسید. اما همزمان با کاهش نرخ دلار در بازار آزاد، قیمت یورو در سامانه نیما نیز رو به کاهش نهاد و میانگین قیمتی آن در آبان ماه با کاهش ۴,۲ درصدی به ۹۱۸۸۹ ریال رسید. اما در آذر ماه دوباره قیمت یورو افزایش یافت و به ۹۴۱۱۳ ریال رسید. (جدول شماره ۱۴).

^۱ بر اساس گزارش شبکه اطلاع رسانی طلا، سکه و ارز، قیمت دلار در آذرماه با کاهش ۲۱ درصدی نسبت به ماه قبل به ۱۱۱۰۶۰ ریال رسیده است.

جدول ۱۴. آخرین وضعیت سامانه نیما

موضوع	قیمت در آذر ۱۳۹۷ (ریال)	رشد نسبت به ماه قبل (آبان ۱۳۹۷)	رشد نسبت به دو ماه قبل (مهر ۱۳۹۷)
یورو	۹۴,۱۱۳	٪۲,۴	٪۱,۸-

منبع: سامانه نیما

همان طور که مشاهده می‌شود پس از نوسانات زیاد و رشد بالای بازار ارز در نیمه نخست سال با فرا رسیدن پائیز، بازار به سمت تعادل و کاهش قیمت‌ها حرکت کرده است. بر این اساس هم نرخ ارز در بازار آزاد و هم در بازار ثانویه (نیما) در پائیز به ثبات نسبی رسیده است. استمرار این روند می‌تواند به ثبات بازار ارز در ادامه سال منجر شود. البته تحقق این موضوع نیازمند مدیریت صحیح بازار و اتخاذ سیاست‌های مناسب است.

۸-۳- بازار طلا و سکه

۸-۳-۱- طلا

بازار طلا در ایران علاوه بر عوامل درون‌زا که بر عرضه و تقاضای آن تاثیر می‌گذارند از دو عامل قیمت اونس طلا در بازارهای جهانی و نرخ دلار در بازار داخلی ارز متأثر است. لذا با تغییر هر یک از این دو عامل قیمت طلا نیز در بازار کشور تغییر می‌کند.

بر اساس گزارش بانک مرکزی ج.ا.ایران، قیمت اونس طلا در آذر ماه ۱۳۹۷ با کاهش ۶,۴ درصدی نسبت به ابتدای سال به ۱۲۳۷ دلار رسید. اونس طلا نسبت به آذر ماه سال قبل نیز کاهش ۲,۳ درصدی را تجربه کرده است. بنابراین روند جهانی قیمت طلا در نه ماه اول امسال نزولی بوده است^۱ (جدول شماره ۱۵).

جدول ۱۵. آخرین وضعیت بازار طلا در سال ۱۳۹۷

^۱ بر اساس گزارش شبکه اطلاع رسانی طلا، سکه و ارز قیمت هر گرم طلای ۱۸ عیار در آذرماه با افزایش ۱۵۰ درصدی نسبت به ماه مشابه سال قبل به ۳۲۸۰۰۰۰ ریال رسیده است.

موضوع	قیمت آذر ماه ۱۳۹۷	رشد نسبت به ابتدای سال ۱۳۹۷	رشد نسبت به مشابه سال قبل
اونس طلا	۱۲۳۷ دلار	-۶,۴٪	-۲,۳٪

منبع: بانک مرکزی ج.ا.ایران

با توجه به ثبات نسبی و حتی کاهش قیمت جهانی طلا، می‌توان گفت که افزایش قیمت طلا در بازارهای داخلی صرفاً متأثر از شرایط داخلی کشور بوده است. افزایش شدید نرخ ارز از یکسو و حرکت نقدینگی به سمت بازار طلا از سوی دیگر سبب افزایش شدید قیمت طلا در نیمه اول سال شده است. شایان ذکر است اطلاعات بازار طلا تا مردادماه منتشر شده است و اطلاعات جدید آن در دسترس نیست.

۸-۳-۲-سکه

بازار سکه که وابستگی کاملی به قیمت طلا و ارز در کشور دارد در نیمه اول سال جاری همچون این دو بازار متلاطم بود اما در فصل پاییز روند آن تغییر کرد. افزایش قیمت سکه که از ابتدای سال آغاز شده بود میانگین قیمت سکه طرح جدید در مهر ماه را به ۴۵۳۸۰ هزار ریال رساند. اما در آبان ماه قیمت‌ها رو به کاهش نهاد بطوریکه با افت ۳,۲ درصدی به ۴۳۸۹۰ هزار ریال رسید.^۱ (جدول شماره ۱۶).

جدول ۱۶. وضعیت بازار سکه در هشت ماه نخست سال ۱۳۹۷

موضوع	قیمت در آبان ۱۳۹۷	رشد نسبت به ماه قبل (مهرماه)	رشد نسبت به ابتدای سال ۱۳۹۷	رشد نسبت به مشابه سال قبل
سکه طرح جدید	۴۳,۸۹۰ هزار ریال	-۳,۲٪	۱۷۹٪	۲۲۵٪

منبع: بانک مرکزی ج.ا.ایران

^۱ بر اساس گزارش شبکه اطلاع رسانی طلا، سکه و ارز، قیمت سکه طرح جدید در آذرماه با افزایش ۱۶۰ درصدی نسبت به ماه مشابه سال قبل به ۳۶۸۲۴۰۰۰ ریال رسیده است.

۹- جمع‌بندی

با خروج آمریکا از برجام و بی‌ثباتی بازارهای مختلف، اقتصاد ایران در نیمه اول سال ۱۳۹۷ وارد دوره جدیدی شد. در این دوره با موتور محرک جهش نرخ ارز اکثر بازارهای کشور بی‌ثبات و متلاطم شدند و از سوی دیگر تحریم‌های اقتصادی و مالی دوباره گریبانگیر اقتصاد کشور شدند. در این شرایط دولت سیاست‌های مختلفی را برای کنترل بازار ارز و ایجاد ثبات در اقتصاد به کار گرفت. اگرچه این سیاست‌ها تا پایان تابستان چندان کارساز نبود و همچنان بی‌ثباتی‌ها ادامه داشت اما در پائیز شرایط کلی اقتصاد رو به بهبودی و ثبات نهاد.

کاهش نرخ ارز، کاهش قیمت طلا و سکه، کاهش تورم ماهانه تولیدکننده و مصرف‌کننده از جمله مهم‌ترین علائم متغیرهای اقتصادی برای ایجاد ثبات در پائیز هستند. شاخص‌های اقتصادی در سه ماه پائیز نشان می‌دهند علیرغم خروج متغیرهای اقتصادی از وضعیت بهینه، تاثیر شوک‌های اقتصادی و سیاسی نیمه نخست سال در حال تخلیه هستند و می‌توان به برقراری ثبات نسبی در ادامه سال امید داشت.

با این حال روند کلی متغیرهای اقتصادی در یک سال اخیر، نشان می‌دهد اقتصاد ایران در مسیر قرار گرفتن در یک دوره رکود- تورمی قرار دارد. زیرا از یک‌سو نرخ تورم روند افزایشی به خود گرفته و از سوی دیگر رشد اقتصادی فصلی کاهش و چشم‌انداز آن در فصل آتی ۱۳۹۷ نیز نزولی بوده است. روند متغیرها نشان می‌دهد در فصول آتی (سال ۹۷) افزایش نرخ تورم، کاهش رشد اقتصادی و ندادن روند فعلی نرخ بیکاری استمرار داشته باشد. کاهش آثار رکود تورمی و عبور از آن نیازمند اتخاذ سیاست‌های کارا، دقیق و هوشمندانه‌ای در ماه‌های آتی است.

برای بکارگیری سیاست‌های درست و بهینه پیش‌بینی و برآورد مناسب از روند متغیرهای اقتصادی لازم و ضروری است، لذا با توجه به اهمیت این موضوع پژوهشکده امور اقتصادی در این گزارش پس از بررسی روند متغیرهای اقتصادی در نه ماه اول سال ۱۳۹۷، به بررسی روند شاخص‌های کلان اقتصادی پرداخته و رشد اقتصادی و نرخ تورم را برای سال ۱۳۹۷ پیش‌بینی کرده است.

- بر اساس اطلاعات مرکز آمار ایران، رشد اقتصادی ایران در تابستان ۱۳۹۷ با نفت ۱,۱- و بدون نفت ۱,۶- بوده است. در فصل دوم سال به جز بخش خدمات که رشد ۱,۲ درصد داشته است، سایر بخش‌ها رشدهای منفی را تجربه کرده‌اند (بخش صنعت ۲,۸- و بخش کشاورزی ۳,۶-). بر اساس این گزارش نرخ رشد اقتصادی شش ماه نخست سال نیز با نفت ۰,۴ درصد و بدون نفت ۰,۳ درصد بوده است.
- براساس اطلاعات مرکز آمار ایران نرخ بیکاری پاییز ۱۳۹۷ در مقایسه با پاییز ۱۳۹۶، هیچگونه تغییری نداشته و ۱۱,۷ درصد بوده است. نرخ مشارکت اقتصادی نیز با رشد ۰,۶ واحد درصدی به ۴۰,۵ درصد رسیده است.
- براساس اطلاعات بانک مرکزی ج.ا.ایران، شاخص کل تولید کارگاه‌های بزرگ صنعتی در سه ماه نخست امسال براساس سال پایه ۱۳۹۵ به عدد ۹۶,۳ رسیده است که نسبت به فصل مشابه سال قبل ۰,۵ درصد کاهش داشته است.
- براساس اطلاعات مرکز آمار ایران نرخ تورم نقطه به نقطه مصرف‌کننده و در ادامه نرخ تورم سالانه در نه ماه نخست سال، روند صعودی شدیدی داشته‌اند. به طوری که تورم سالانه مصرف‌کننده در آذر ماه به ۱۸ درصد رسیده است. اما خوشبختانه بر اساس گزارش مرکز آمار روند افزایشی تورم ماهانه از آبان ماه متوقف شده است و این نرخ که با سرعت زیادی در حال افزایش بود دوباره کاهش یافته است.
- بر اساس اطلاعات بانک مرکزی ج.ا.ایران، شاخص قیمت تولیدکننده در نه ماه نخست سال ۱۳۹۷ روند صعودی شتابانی داشته، به طوری که نرخ تورم سالیانه (دوازده ماه منتهی به آذر) به ۳۰,۶ درصد رسیده است. اما افزایش تورم ماهانه تولیدکننده از آبان ماه کاهش یافته و در آذر ماه تورم ماهانه ۴,۵- شده است.
- به گزارش گمرک ج.ا.ایران، در نه ماه ابتدای امسال ۸۱,۶ میلیون تن کالا (بدون احتساب میعانات گازی) به ارزش ۳۰,۵ میلیارد دلار از مبادی رسمی کشور صادر شده و در همین دوره ۲۳,۸ میلیون تن کالا به ارزش ۳۲,۶ میلیارد دلار به کشور وارد شده است. بررسی‌ها نشان می‌دهد حجم صادرات و واردات (وزن) در نه ماه نخست سال نسبت به مدت زمان مشابه سال قبل به ترتیب ۱۸ درصد افزایش و ۱۳ درصد کاهش یافته است. ارزش دلاری صادرات و واردات نیز در نه ماه نخست سال به ترتیب ۱۵ درصد افزایش و ۴۱ درصد کاهش داشته است.
- براساس گزارش سازمان خصوصی‌سازی، در نه ماه اول امسال ۲۲,۲ هزار میلیارد ریال خصوصی‌سازی انجام شده است. این میزان واگذاری از کل واگذاری‌های سال ۱۳۹۶ که معادل ۱۹,۱ هزار میلیارد ریال

بوده بیشتر است. تمام آنچه واگذار شده نیز، به صورت فروش سهام یا دارایی به عموم متقاضیان بوده و بابت رد دیون و سهام عدالت دارایی واگذار نشده است.

- به گزارش بانک مرکزی ج.ا.ایران، نقدینگی در مهرماه ۱۳۹۷ با رشد ۲۰,۷ درصدی نسبت به مهر ۱۳۹۶ و رشد ۱۰,۷ درصدی نسبت به اسفند ۱۳۹۶ به ۱۶,۹۳۸ هزار میلیارد ریال رسیده است. دارایی‌های خارجی نظام بانکی نیز به ۸,۳۰۳ هزار میلیارد ریال و بدهی بخش دولتی به نظام بانکی به ۲,۹۷۰ هزار میلیارد ریال رسیده است.
- به گزارش بانک مرکزی ج.ا.ایران، در پایان مهرماه ۱۳۹۷، مانده تسهیلات (جاری و غیرجاری) بانک‌ها و مؤسسات اعتباری به ۱۳,۸۵۴ هزار میلیارد ریال رسیده که نسبت به سال قبل ۲۷,۹ درصد افزایش داشته است. مانده سپرده‌های بانک‌ها و مؤسسات اعتباری نیز نسبت به یک سال قبل ۲۸,۲ درصد افزایش یافته و به ۱۸۳۶۹ هزار میلیارد ریال رسیده است.
- براساس داده‌های بورس اوراق بهادار تهران، شاخص کل بورس اوراق بهادار تهران، پس از پشت سر گذاشتن رشد بالا در نیمه نخست سال، پائیز پرنوسانی داشت. شاخص کل پس از ثبت رکورد ۱۸۹ هزار واحدی در مهرماه، در آبان ماه به ۱۷۵۷۱۳ واحد رسید. با این حال با توجه به رشد بالای بورس در هفت ماهه نخست سال، رشد بورس در نه ماه اول سال همچنان مناسب و قابل توجه است. بطوریکه شاخص کل در آذر ۱۳۹۷ نسبت به ابتدای سال رشد ۶۲ درصدی را تجربه کرده و نسبت به آذر ماه سال ۱۳۹۶ رشدی معادل ۶۳,۴ درصدی داشته است.
- به گزارش بانک مرکزی ج.ا.ایران، در نه ماه اول سال، افزایش قیمت مسکن با کاهش تعداد معاملات همراه بوده است و این شرایط در پائیز ۱۳۹۷ تشدید شده است. به طوری که تعداد معاملات آپارتمان مسکونی در شهر تهران در آذر ماه ۱۳۹۷ با کاهش ۶۱,۷ درصدی نسبت به ماه مشابه سال قبل و میانگین قیمت هر مترمربع زیربنای مسکونی با رشد ۹۱,۸ درصدی نسبت به سال قبل مواجه شد.
- به گزارش بانک مرکزی ج.ا.ایران، افزایش قیمت سکه که از ابتدای سال آغاز شده بود میانگین قیمت سکه طرح جدید در مهر ماه را به ۴۵۳۸۰ هزار ریال رساند. اما در آبان ماه قیمت‌ها رو به کاهش نهاد بطوریکه با افت ۳,۲ درصدی به ۴۳۸۹۰ هزار ریال رسید.
- به گزارش بانک مرکزی و سامانه نیما، نرخ ارز در پائیز روند پرنوسانی داشته است. بطوریکه بعد از ادامه روند صعودی در مهرماه در آبان ماه قیمت‌ها رو به کاهش نهاد و در آذر ماه روند باثباتی را پشت سر گذاشت. بر این اساس نرخ یورو در سامانه نیما در آذرماه به ۹۴۱۰۰ ریال رسید.

۱۱- چشم انداز اقتصاد ایران

دستیابی به رشد اقتصادی بالا و پایدار، یکی از دغدغه‌های اصلی دولت‌ها و سیاستگذاران اقتصادی است. در این راستا پژوهشکده امور اقتصادی به پیش‌بینی رشد اقتصادی سال ۱۳۹۷ با توجه به متغیرهای پیشرو و لحاظ سناریوهای مختلف نرخ ارز، قیمت نفت و میزان صادرات نفت پرداخته است. نتایج بدست آمده نشان می‌دهد که رشد اقتصادی سال ۱۳۹۷ با لحاظ نرخ رشد ۰,۴ درصدی شش ماهه اول سال (اعلام شده توسط مرکز آمار ایران) می‌تواند در بازه ۱,۱- تا ۲,۵- درصد نوسان داشته باشد. همچنین پژوهشکده امور اقتصادی به پیش‌بینی نرخ تورم سال ۱۳۹۷ بر اساس سناریوهای فوق پرداخته و نرخ تورم سال ۱۳۹۷ را در بازه ۲۴,۴ تا ۲۷,۸ درصد پیش‌بینی کرده است.

این در حالی است که بانک جهانی رشد اقتصادی و نرخ تورم ایران را برای سال ۲۰۱۹-۲۰۱۸ حدود ۱,۶- درصد و ۲۳,۸ درصد و صندوق بین‌المللی پول حدود ۱,۵- درصد و ۲۹,۶ درصد پیش‌بینی کرده است. همچنین مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی ایران نیز در دو سناریو مختلف رشد اقتصادی سال ۱۳۹۸ را پیش‌بینی کرده است که در خوش‌بینانه‌ترین حالت (سناریو اول) ۴,۵- درصد و در بدبینانه‌ترین حالت (سناریو دوم) ۵,۵- درصد خواهد بود. همچنین این مرکز رشد اقتصادی امسال را در سناریو خوش‌بینانه ۲,۶- و در سناریو بدبینانه ۵,۵- پیش‌بینی کرده است.

منابع

- بانک داده‌های اقتصادی و مالی وزارت امور اقتصادی و دارایی
 - پایگاه بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران
 - پایگاه سازمان خصوصی‌سازی
 - پایگاه مرکز آمار ایران
 - صندوق بین‌المللی پول
 - بانک جهانی
- www.databank.mefa.ir
www.cbi.ir
www.ipo.ir
www.amar.org.ir
www.imf.org
www.Worldbank.com